

Економічні науки

УДК 336.22

Петричко Марія Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів
Мукачівський державний університет

Ваш Ярослава Ярославівна

магістр
Мукачівський державний університет

Петричко Мария Михайловна

кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры финансов
Мукачевский государственный университет

Ваш Ярослава Ярославовна

магистр
Мукачевский государственный университет

Petrychko M.

PhD, associate professor,
assistant professor of finance
Mukachevo State University

Vash Y.

master
Mukachevo State University

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ

УКРАИНЫ

THEORETICAL ASPECTS OF TAX POLICY UKRAINE

Анотація: У статті узагальненні існуючі теоретичні підходи до визначення сутності поняття «податкова політика». Розглянуто процес взаємодії складових податкової політики. На основі діючого законодавства досліджено етапи розвитку податкової політики. Автором окреслено пріоритетні завдання реалізації податкової політики щодо стабілізації національної економіки та формування сприятливого макроекономічного середовища.

Ключові слова: фінансова політика, податкова політика, податкова система, податки, адміністрування.

Аннотация: В статье обобщены существующие теоретические подходы к определению сущности понятия «налоговая политика». Рассмотрен процесс взаимодействия составляющих налоговой политики. На основе действующего законодательства исследованы этапы развития налоговой политики. Автором обозначены приоритетные задачи реализации налоговой политики по стабилизации национальной экономики и формирования благоприятной макроэкономической среды.

Ключевые слова: финансовая политика, налоговая политика, налоговая система, налоги, администрирование.

Summary: The synthesis of existing theoretical approaches to defining the essence of the concept of "tax policy". The process of interaction of tax policy. On the basis of current legislation studied the stages of development of tax policy. The author outlines the priorities for implementing fiscal policy to stabilize the national economy and a favorable macroeconomic environment.

Keywords: fiscal policy, tax policy, tax system, taxes, administration.

Податкова політика в сучасних умовах є необхідною умовою функціонування фінансової системи будь-якої держави. Призначення

податкової політики, яка є базовою для забезпечення фіскальної функції податків, не лише в акумулюванні фінансових ресурсів до бюджету для того щоб держава виконувала покладені на неї функції, а й покращення інвестиційного клімату в Україні за рахунок спрощення податкової системи та адміністрування податків, що матиме позитивний вплив на економічне зростання, залучення інвестицій та створення нових робочих місць. Ефективність податкової системи в державі залежить від податкової політик яку проводить держава та механізму за допомогою вона реалізовується на практиці.

Одним із головних інструментів регулювання економічних процесів в сучасних умовах виступає податкова політика. Ефективність податкової політики забезпечує подолання наслідків фінансової кризи, реалізацію програм довгострокового розвитку країни, зростання добробуту населення, покращення діяльності суб'єктів господарювання.

У вітчизняній фінансовій думці проблеми оподаткування знаходять своє відображення в працях українських учених О.Д. Василика, О.Д. Данілова, А.І. Крисоватого, В.М. Федосова, О.І. Опаріна, Г.О. П'ятаченко, С.І. Юрія та ін.

Незважаючи на значні наукові дослідження та теоретичні досягнення в податковій сфері її питання на сучасному етапі є гостро актуальним, а тому вимагає визначення стратегічних напрямків і завдань податкової політики щодо стабілізації і розвитку держави, а також методів досягнення високого рівня ефективності такої політики та її впливу на суб'єктів господарювання.

Метою статті є дослідження підходів до визначення сутності податкової політики та етапів її становлення в сучасних умовах господарювання.

В Україні податкова політика є основою розвитку держави, зростання добробуту населення, утвердження нових соціальних стандартів.

Податкова політика завжди була важливим знаряддям впливу на розвиток економіки і соціальної сфери. З її допомогою держава, розподіляючи і перерозподіляючи валовий внутрішній продукт, здійснює вплив на формування структури виробництва, результати господарювання, проведення соціальних перетворень. В сучасних умовах господарювання роль податкової політики значно підвищується, вона стає основним інструментом регулювання діяльності суб'єктів господарювання та держави.

В економічній літературі відсутні єдині підходи до трактування змісту податкової політики, вітчизняні науковці висувають різні концептуальні визначення, які наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Спектр трактувань дефініції «Податкова політика»

Автор	Визначення
Федосов В.М., Опарін В.М., П'ятаченко Г.О.	«...діяльність держави у сфері встановлення та стягнення податків, зокрема з формування державних доходів за рахунок постійних і тимчасових джерел, встановлення видів податків, платежів, об'єктів, ставок, пільг, механізму зарахування»
Василик О.Д.	«...це сукупність заходів держави у сфері побудови податкової системи і мобілізації податків до бюджету»
Юрій С.І., Бескид Й.М.	«...діяльність держави в сфері встановлення, правового регламентування та організації збору податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів»
Данілов О.Д., Флісак Н.П.	«...складову частину економічної політики, яка базується на сукупності юридичних актів, що встановлюють види податків, зборів та обов'язкових платежів, а також порядок їх стягнення та регламентування»
Крисоватий А.І.	«...діяльність держави у сферах запровадження, правового регламентування та організації справлення податків та податкових платежів, які виступають знаряддям розподілу та перерозподілу частини ВВП та формування центральних фондів грошових ресурсів держави»

Джерело: складено автором за [1]

Таким чином, узагальнивши наявні спектри трактувань щодо дефініції «податкова політика» ми вважаємо, що податкова політики – це сукупність заходів, прийомів та методів державного регулювання щодо адміністрування податків, які діють як важіль впливу на економічні,

соціальні та стратегічні цілі країни та забезпечують цілеспрямовану діяльність держави щодо формування та використання державних фінансових ресурсів.

Податкова політика як складова фінансової політики держави є важливим інструментом впливу суб'єкта розподільчих відносин (органів державної влади – органи ДФС України) на об'єкт розподілу (податкова система) для досягнення конкретних цілей стабілізації та розвитку економіки держави. Схематично процес взаємодії всіх складових податкової політики можна зобразити у вигляді рисунка 1.

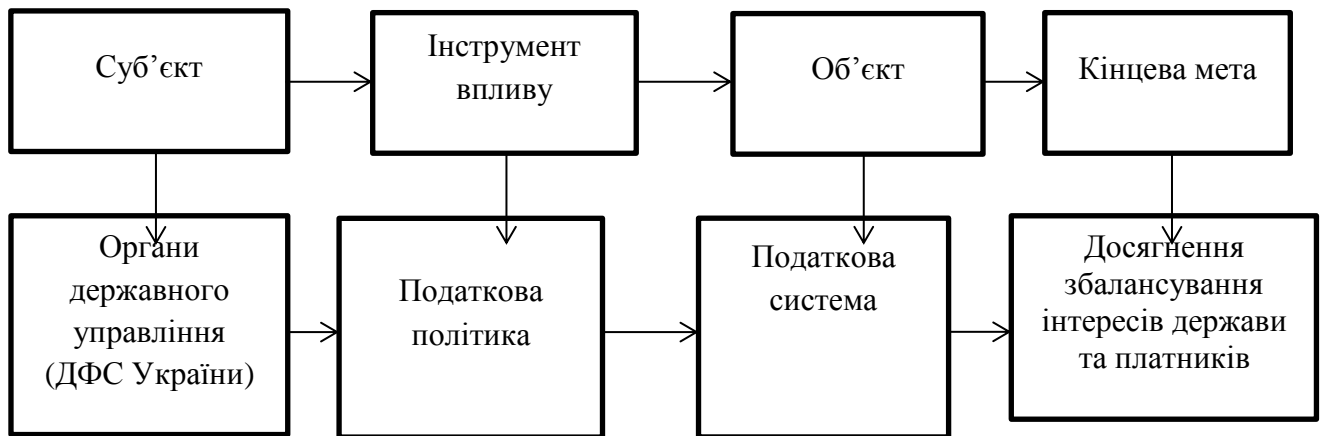

Рис. 1. Процес взаємодії складових податкової політики [розробка автора]

Узагальнення практики фінансових реформ в Україні у різні періоди її існування показує, що форми і методи впливу держави на економічні та соціальні процеси у суспільстві з часом модифікувалися. Аналіз основних економічних теорій щодо державного регулювання економіки показує, що сучасний етап їх розвитку характеризується гармонійним поєднанням державних і ринкових регуляторів.

Аналіз особливостей розвитку та реалізації податкової політики України [2,3,4] у системі державного регулювання економіки дозволив виокремити такі етапи її розвитку і характерні риси (рис. 2):

- етап становлення податкової політики (1991–1995 рр.) - значна заплутаність норм податкового законодавства; ухвалення першого

Закону “ Про систему оподаткування ”, формування системи місцевих податків і зборів, нестабільність податкової системи, значний податковий тиск, створення ДПС України ;

- етап інституціоналізації податкової політики (1996–2000 рр.) - неефективне виконання фіскальної функції податків, удосконалення роботи ДПАУ, нестабільність законодавства, введення податку на прибуток підприємств, єдиного податку, прийняття нового закону України “ Про систему оподаткування ”,(1998), становлення основних податків та механізмів їх нарахування та сплати;
- етап оптимізації податкової політики з метою подальшого та сталого економічного зростання (2001-2010 рр.) - функціонування підсистеми оподаткування юридичних і фізичних осіб, упорядкування системи прямого і непрямого оподаткування, ухвалення закону України “Про податок з доходів фізичних осіб”, закону України «Про податок на прибуток підприємств» удосконалення техніки обчислення основних податків;
- етап удосконалення податкової політики для забезпечення економічної ефективності та соціальної справедливості (2011-2016 рр.) - прийняття ПКУ, закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи ”, закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році», оптимізація співвідношення між прямими та непрямими податками, оптимізація видів і ставок податків, підвищення рівня відповідальності платників податків за своєчасну та повну сплату податків, удосконалення порядку адміністрування податку.

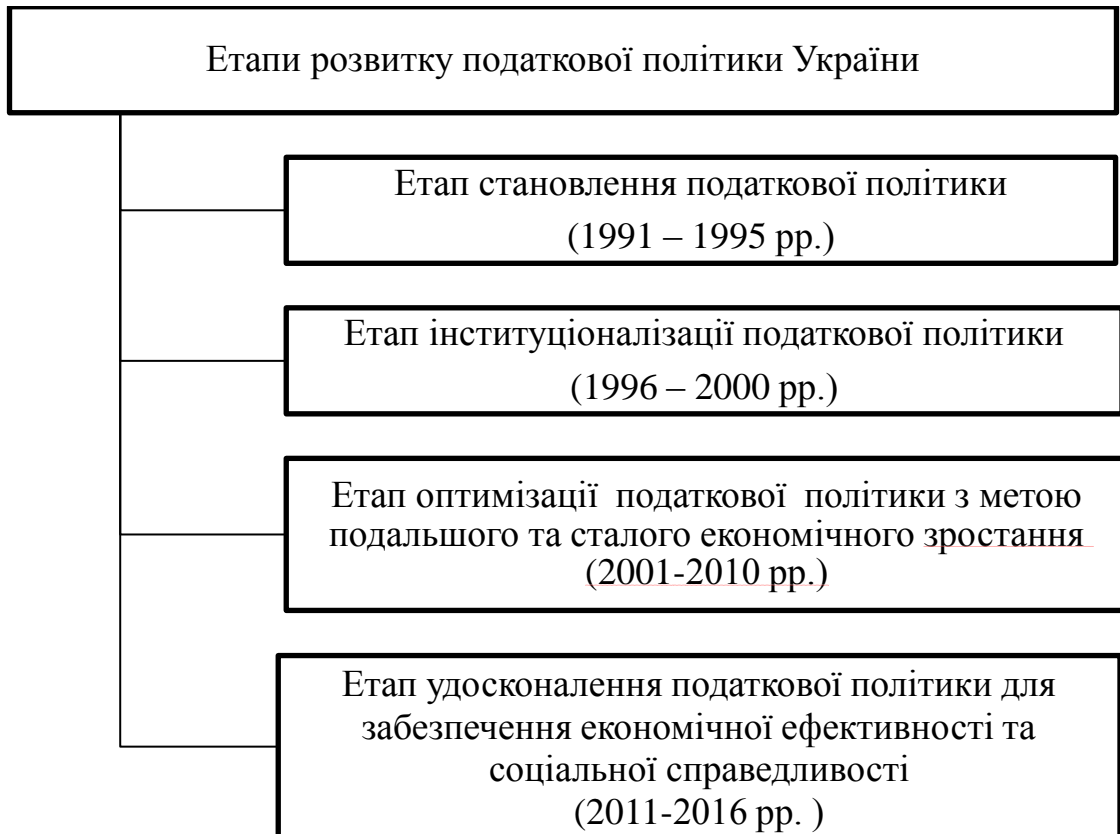

Рис. 2. Етапи розвитку податкової політики України [розробка автора]

Ретроспективне дослідження формування та реалізації податкової політики в Україні свідчить про її багатоплановість. Водночас для її ефективної реалізації повинен був сформуватися комплекс умов, що втілював би розвиток економічного середовища, позитивне усвідомлення та сприйняття її суб'єктами податкових відносин, нагромадження позитивного досвіду ринкових перетворень. З огляду на це головними завданнями має стати удосконалення податкового законодавства шляхом:

1. Внесення змін до Податкового кодексу України в частині:
 - запровадження непрямих методів контролю за відповідністю доходів і витрат фізичних осіб;
 - розширення бази оподаткування місцевих податків і зборів;
 - упорядкування нормативного забезпечення справляння державного мита та інших обов'язкових платежів, що встановлені іншими законодавчими актами України;

2. Адаптація податкового законодавства України до законодавства Європейського Союзу шляхом внесення до Податкового та Митного кодексів України змін, спрямованих на наближення положень національного законодавства до законодавства Європейського Союзу з питань податку на додану вартість, акцизного податку та мита.

3. Зменшення податкових перешкод для закордонних інвестицій та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи і капітал шляхом проведення переговорів щодо міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування з іноземними державами та внесення змін до діючих договорів України, зокрема з Кіпром, Швейцарією, Люксембургом, Нідерландами.

4. Реформування Державної фіскальної служби України, що передбачатиме її підпорядкування Міністерству фінансів України, оптимізацію функцій та чисельності такої служби.

Таким чином, пріоритетним завданням здійснення податкової політики є забезпечення покращення інвестиційного клімату в Україні за рахунок спрощення податкової системи та адміністрування податків, що матиме позитивний вплив на економічне зростання, залучення інвестицій та створення нових робочих місць метою стабілізації національної економіки та формування сприятливого макроекономічного середовища.

Література:

1. Богатирьова Є. М. Податкова політика: сутність та принципи формування / Є. М. Богатирьова // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2012. – №10 (162). – С. 202-212.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс] - режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Закон України “ Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи ” від 28.12.2014 № 71-VIII. [Електронний ресурс] - режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 №909-19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/909-19>